

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Довжик О.О., к.е.н.

доцент,

Сумський національний аграрний університет,

м. Суми, Україна

ORCID:0000-0001-6547-1418

Динамічність і складність цивілізаційних змін, яких зараз зазнає економіка, збільшення кількості підприємств і компаній, що працюють на ринку, гострота конкуренції між ними роблять управління сучасним підприємством надзвичайно важким завданням. Головною умовою збереження економічної безпеки підприємства є своєчасне виявлення загроз, пов'язаних із втратою ним ринкових позицій, і вибір таких напрямків його розвитку, які забезпечуватимуть стабільність його позицій на товарних ринках і визначать спеціалізацію підприємства. Його розвиток. Проблема організації бухгалтерського обліку набуває особливого значення при формуванні системи економічної безпеки підприємства в частині забезпечення управлінської облікової інформації для прийняття управлінських рішень та належного рівня захисту активів підприємства від різних негативних факторів.

Сьогодні для досягнення ринкового успіху недостатньо адаптуватися до змін, що відбуваються, необхідно ще й передбачити їх і відповідним чином до них підготуватися. Тому менеджмент залишається в силі й досі і сучасне підприємство нерозривно пов'язане з управлінням інформацією.

На підприємстві система бухгалтерського обліку є джерелом знань про потенціал і досягнення. Він надає користувачам інформацію, корисну в процесі прийняття економічних рішень, особливо фінансових. Це також забезпечує основу для забезпечення відповідальності керівництва за результати управління активами компанії. У межах бухгалтерського обліку суб'єкта господарювання можна виділити дві підсистеми: фінансовий та управлінський облік. Проте, на сучасному етапі розвитку суспільно-економічних відносин, система бухгалтерського обліку потребує настільки кардинальних і швидких трансформацій, що існуюча система саморегуляції руйнується, відбувається порушення її внутрішніх зв'язків [1].

Інформаційна система підприємства є багаторівневою структурою, яка дозволяє користувачеві, використовуючи прийняті моделі та процедури, перетворювати конкретну вхідну інформацію у вихідну. Його сфера охоплює всі елементи процесу потоку інформації, тобто визначення категорій необхідної інформації та джерел її отримання, збір, запис, читання, обробка, зберігання, обмін і передача інформації.

Для ефективного управління і економічної безпеки підприємства інформаційна система повинна враховувати деякі категорії потреб: тобто надавати знання про поточний стан суб'єкта, збирати аналітичні та прогностичні знання та експертні знання, які використовуються в процесах прийняття рішень.

З точки зору теорії економічної інформації та теорії економічних рішень, бухгалтерський облік є інформаційною системою підприємства. Компонентами цієї системи є: модель, канал передачі, правило прийняття рішень і функція корисності для користувача даної інформаційної системи. У бухгалтерському обліку операції виконують функцію фільтра збору інформації у зовнішньому та внутрішньому середовищі суб'єкта господарювання та вимірювання її корисності. Модель, завданням якої є кодування отриманої інформації у спосіб, який віддають перевагу користувачам, — це система реєстрації, розроблена відповідно до принципів бухгалтерського обліку, що працює на основі бухгалтерської документації.

Іншим елементом інформаційної системи є канал передачі, який перетворює вхідні сигнали у вихідні. У системі бухгалтерського обліку сигналами запису є інформація, що міститься на синтетичних і аналітичних рахунках. Вихідними сигналами є фінансова звітність, яка є кінцевим продуктом бухгалтерського обліку. Надзвичайно важливим елементом в системі є етап, завданням якого є обробка вихідних сигналів у корисну для одержувачів інформацію за допомогою аналізу звітів. Сприйняття інформації, отриманої в результаті аналізу фінансової звітності підприємства, є дуже індивідуальною особливістю користувача, яка визначається його основними знаннями та набутим досвідом.

Дії, вжиті на основі інформації, отриманої в результаті аналізу, є частиною правила прийняття рішень системою. Результати цієї діяльності створюють область корисних функцій, що відображає

рівень задоволення інформаційних потреб користувача. Максимізація зручності використання системи можлива лише за умови обслуговування всіх її компонентів.

Недарма концепція бухгалтерського обліку, визначається як «інформаційна система», що служить як внутрішнім, так і зовнішнім цілям, тобто зацікавленим сторонам, які використовують інформацію, згенеровану цією системою, для прийняття різних рішень.

Залежно від обсягу вхідної інформації, її характеру та використовуваних процедур обробки бухгалтерський облік може по перше, реєструвати операції, здійснені на підприємстві, і звітувати про їх наслідки, а також виконувати складні розрахункові дії та подавати на виході інформацію, яка часто є унікальною, пристосованою до конкретного процесу прийняття рішень.

Управління на підприємстві повинно здійснюватися за допомогою гнучкого оперативного реагування на суттєві проблеми, що швидко виникають і практично не мають періодів очікування й адаптації [2].

У межах бухгалтерського обліку можна виділити дві підсистеми: фінансовий та управлінський облік, які відіграють різну роль у процесі управління. Фінансовий облік займається описом активів і фінансового стану підприємства та його фінансового результату. Це зображення передається одержувачам у формі фінансових звітів, форма, обсяг і частота підготовки яких регулюються правовими положеннями, встановленими на національному та міжнародному рівнях.

Зміни, що відбуваються в економіці, впливають на облік, у тому числі на звітність суб'єктів господарювання. Нині вона розвивається у двох протилежних напрямках. З одного боку, існує концепція інтегрованої звітності, яка «покликана об'єднати різні аспекти звітності: фінансову звітність, коментарі керівництва, корпоративне управління та корпоративну соціальну відповідальність у єдине ціле, що дозволить визначити здатність компанії створювати та збереження цінностей». Хоча інформація, що міститься в таких звітах, також використовується для прийняття поточних управлінських рішень, також вона визначає напрями функціонування та управління суб'єктом господарювання в довгостроковій перспективі та забезпечує економічну безпеку.

Хоча такі звіти, безсумнівно, мають інформаційні обмеження, це крок у правильному напрямку, який не вплине негативно на процес управління компанією. Економічна практика показує, що переважна більшість суб'єктів, особливо мікропідприємництва приймають рішення на основі інтуїції та особистого досвіду, а не економічних розрахунків. Другою підсистемою бухгалтерського обліку є управлінський облік, який тісно пов'язаний з інформаційною системою підприємства. Сутністю управлінського обліку є забезпечення інформаційного забезпечення реалізації процесу управління. Мінливість і складність середовища сучасних підприємств, кількість діючих на ринку компаній і гострота конкуренції між ними роблять управління процесом непростим. Інформаційна система підрозділу відіграє фундаментальну роль у кожному процесі управління. Неможливо приймати правильні рішення, не маючи надійної, сучасної та ефективної системи збору та обробки інформації про суб'єкт та його оточення [3].

Джерелом знань про потенціал підприємства та результати його управління є бухгалтерський облік, у межах якого можна виділити дві підсистеми: фінансовий та управлінський облік.

Традиційно вважається, що фінансовий облік адресований зовнішнім користувачам, а управлінський – керівництву та управлінському персоналу суб'єкта господарювання. Проте в даний час все більш поширеною стає думка про те, у контексті області застосовуваних принципів, інструментів та одержувачів інформації слід говорити про управлінський -орієнтований облік.

Потреба системи управлінського обліку в економічній інформації є результатом різних ситуацій прийняття рішень і контролю, що виникають в умовах управління. Також важливим аспектом є те, що під час формування інформації на базі бухгалтерського обліку управлінці краще розуміють інформацію, інтерпретовану через інформаційні системи, адже таку інформацію легше використовувати в проектуванні бізнес-процесів, адаптувати для прийняття управлінських рішень за віддаленої роботи управлінського персоналу тощо.

Література:

1. Кононенко Л., Юрченко О. Інформаційне забезпечення формування стратегії підприємства: сучасний стан, проблеми та перспективи. *Економічний простір*, 2023 (185), С. 66-69.
2. Ansoff H.I., Kipley D., Lewis A.O., Stevens H., Ansoff R. *Implanting Strategic Management*. Switzerland : Palgrave Macmillan. Cham., 2019. 592p.
3. Гоголь М. М. Сучасний стан та тенденції розвитку бухгалтерського обліку в управлінні підприємством *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*, Випуск 39, 2021. С.36-40